NE-AM DISTANȚAT FIZIC, ÎN ONLINE RĂMÂNEM: DIAGNOSTICAREA RELAȚIEI DINTRE CETĂȚENI ȘI PUTERE PE TIMP DE PANDEMIE

Mihail CREȚU
CZU: **325.2:070.1[(478)+(470)(450)(460)]**
absolventul@yahoo.com

Activitatea oamenilor în mediul virtual, toate dispozitivele la care recurg aceștia reprezintă afacerea al cărei proprietar este fiecare dintre noi. Platformele sociale au devenit niște țări, continente și atât timp cât politicile și reglementările stagnează, în mediul virtual vor domina legile naturii, mai exact, ucizi sau vei fi ucis.

Eschivarea de la asumarea de răspundere și insistența asupra existenței aparente a unor reguli de joc concrete pare mai mult un moment de respiro căutat de platforme pentru a regândi modul în care acestea funcționează.

Lipsa de transparență a acestora, pe când răspund doar la presiunile publicului și obținem reacții doar când frustrările devin foarte mari, accentuează inabilitatea lor de a răspunde la provocările iscate. Reacțiile sunt mai mult niște vagi încercări de reasigurare a utilizatorilor că îngrijorările lor sunt auzite, dar tendința se menține [1]. Trebuie în mod expres revizuite și reformulate regulile de joc, căci întârzierea implementării unor măsuri pozitive tărăgănează și mai mult lucrurile și situația riscă să scape definitiv de sub control.

Este foarte important ca oamenii să cunoască modul în care funcționează mediul online, în calitate de instrument în mâinile unor persoane sau grupuri de persoane bine determinate să-și atingă scopurile, oricare ar fi acestea. Într-o lume în care mass-media stabilesc orizontul participativ al oamenilor, nu putem nega faptul că o persoană incapabilă să înțeleagă mecanismele mass-mediei reprezintă echivalentul omului analfabet de acum un secol. Oportunitățile unei persoane sunt mult mai puține în contextul unei lumi în care locul său în ea reprezintă o reflecție a modului în care se adaptează noilor condiții. Oamenilor le revine responsabilitatea de a însuși competențe media. De

multe ori, acceptăm totul de-a gata. Însă competența în mass-media oferă oamenilor o perspectivă. Diverşi factori pot condiţiona diseminarea informației. Atitudinea critică faţă de informație responsabilizează mass-media. Astfel, competenții pot optimiza propriile oportunități pentru a crea implicit oportunități celorlalți.

Puterea este un actor adaptat și foarte determinat. Acționează în rețea, prin comportamente-tip înrădăcinate de-a lungul timpului, exponenții acesteia dezvoltând toleranță la atacuri, critici și adversități. Reacțiile pozitive de fațadă sunt întrebuințate tot mai des în calitate de răspuns la îngrijorările și necesitățile cetățenilor. Prin eforturi concentrate abuzează de sistem și reușesc să denatureze realități, oameni și acțiuni [2].

Puterea lucrează în așa fel încât să descurajeze oamenii cu inițiativă să participe la procesul decizional și birocrația, atacată de oameni în repetate rânduri, este de fapt o unealtă la care recurg agenții puterii în mod intenționat pentru a transforma interacțiunea cu aceștia pe cât posibil de neplăcută. De exemplu, cel mai recent, în Republica Moldova politizarea situației pandemice și, măsurilor de protecție și de prevenție reprezintă mai mult o anticipație că pandemia va trece îngrijorările și nemulțumirile cotidiene ale cetățenilor pe plan secund [3].

Schimbările poziționează puterea în ape necunoscute, aceasta resimte disconfortul și nemijlocit îi este expusă incompetența. De incompetență a fost și este învinuită puterea în gestionarea relației cu membrii comunităților din diaspora moldovenească, de altfel, o altă victimă a politizării situației pandemice. Când intervii în normalul funcțional al diasporei, pattern-urile comportamentale și lingvistice se schimbă.

Limitarea sau restricționarea drepturilor cetățenilor poate crea un precedent periculos și universul diasporei, deja clătinat de obstacole, poate deveni și mai incert. Ce avem aici este o societate vulnerabilă la stres și dependentă de factorul economic. Astăzi, diaspora se află mai mult ca oricând în fața unei revelații. Crește respectul de sine, înaintează întrebări și solicită condiții mai bune – un salariu mai bun, asigurare medicală, politici relevante, participare la procesul decizional, revizuirea termenului de „esențial” și altele.

În țară, realitățile sunt tot mai imprevizibile și cazurile oamenilor care nu mai doresc să revină acasă cresc pe zi ce trece. Poveștile acestor oameni nu sunt singurele și nici de natură episodică, ele tind să devină noul normal. Începem să pierdem lupta pe termen lung. Oamenii nu se mai îngrijorează, ci se radicalizează. Apele se agită și iau naștere noi forme de exprimare. Aceștia nu mai acționează rațional și le este forțată mâna, ceea ce îi face să acționeze impulsiv și necugetat, și eventual îi conduce spre distrugere și autodistrugere.

Accesul la spațiul online nu este restricționat și nu aparține în mod exclusiv unor grupuri cointeresate. Schimbul de informații și exprimarea liberă a opiniilor încurajează dezvoltarea unui dialog care uneori escaladează în dispute verbale mai aprinse, ceea ce ne amintește un pic de modul de a fi tipic moldovenesc. Speranțele și temerile oamenilor schimbă modul de funcționare a lumii. Social media au devenit indispensabile căilor prin care oamenii comunică, dezvoltă și mențin relații. Platformele online, prin diversitatea conținutului și accesibile în diverse limbi, asigură cetățenilor moldoveni acel sentiment de securitate și apartenență, atât de necesar lor [4]. În Republica Moldova, mai ales în ultima vreme, oamenii și-au declarat disponibilitatea de a participa la soluționarea problemelor de mare rezonanță cu care se confruntă țara și căile de participare fiind multiple. Membrii comunităților din diaspora s-au consolidat în calitate de actori politici, economici și sociali. Oportunitățile și barierele pe care social media sociale le prezintă acestora de a se manifesta și exprima conturează apartenența lor la diferite entități sociale, politice, economice și culturale la nivel local, regional și global.

Spațiul virtual nu este nici diferit, nici identic cu spațiul fizic, dar ambele au aceleași reguli de joc. Datorită calității efemere a informației, subiectele de discuții sunt multiple și diverse, cu tabere de pro și contra și care în timp își pierd din actualitate. Spațiile de apartenență virtuale sunt o expresie a nesiguranței și vulnerabilității, de altfel, două stări pe care mulți cetățeni moldoveni le resimt în lume. În cadrul comunităților virtuale sunt create imagini despre sine și despre lumea înconjurătoare. Aici, mesajul își are sursa în valorile și credințele personale ale emițătorului, dar prinde contur în filtrul valorilor și credințelor

receptorilor. Alegerea și utilizarea mijloacelor media reprezintă suma valorilor și credințelor unei persoane. Utilizatorii competenți își mobilizează valorile și concepțiile, în așa fel încât să producă tendințe și comportamente generale, inițiind spații de dialog complexe, care organizează inclusiv lumile celorlalți participanți. Internetul în sine facilitează libera alegere sau, cum am menționat anterior, călătoria dintre diverse surse [5]. Utilizatorul deține un sentiment de putere absolută și de control asupra informației, fiind acela care, în ultimă instanță, decide ce să producă și ce să consume. Nu mai puțin important este faptul că, în timp ce relațiile dintre oameni sunt restricționate de numeroși factori determinați de particularitățile de vârstă, clasă socială, sex, educație, nivel de trai, loc de trai etc., comunicarea online este mereu accesibilă pe platforme și prin mijloace multiple și oferă persoanelor oportunități egale de a se exprima și manifesta liber. Sentimentul de a controla conținutul și fluxul informațiilor și comunicării induce suficientă încredere oamenilor că sunt parte a unei lumi în care părerea lor contează și este luată în considerare.

La nivel înalt, în piramida ierarhică din Republica Moldova, persistă haosul. Puterea trebuie să dea dovadă de maturitate, să încerce să-și asculte cetățenii și să le soluționeze problemele în mod serios. Ineficiența unui sistem care lucrează în mare parte bine începe cu eschivarea de la responsabilitate și continuă fără sfârșit, când instituțiile publice își aruncă gunoiul dintr-o ogradă în alta. Răspunsul unit și concertat la acțiunile puterii este un lucru extraordinar și dă voce grijilor și necesităților comune, de mare rezonanță. Deși istoricul reprezintă un precedent nefericit, cetățenii nu trebuie să lase garda jos și să solicite aleșilor săi implementarea reformelor. Este foarte important ca aceștia să se consolideze în spatele activiștilor și liderilor de opinie, care țin megafonul pornit să răsune. Totodată, infiltrarea activiștilor falși, care au menirea să înrădăcineze eșecul și deziluzia, rămâne o problemă. Teoriile conspiraționiste, aceste zămisliri manipulatorii, sunt producătoare de ideologii și comportamente distructive. Platformele online le promovează, dar acestea, la rândul lor, nu pot fi atinse, deoarece deocamdată nu avem instrumente eficiente de filtrare.

Așa cum important este ca utilizatorii să ceară platformelor online asigurarea unui mediu sănătos, informativ și interactiv, nepătruns de

știri false și troli, nu mai puțin important este conștientizarea faptului că moderatorilor acestor platforme trebuie să le fie puse la dispoziție condițiile optime pentru a-și desfășura munca foarte bine. În spațiul online excelează violența, argumentele pro și contra sunt exprimate într-un limbaj agresiv. Limbajul toxic e contagios și se amplifică foarte rapid. Cazurile de stres posttraumatic pe această dimensiune sunt diagnosticate tot mai frecvent și măsurile de prevenție se lasă așteptate [6]. Masivul informațional, în acest sens, copleșește resursa umană delegată să o combată și, într-un final, pentru aceștia, mai multă informație uneori e prea mult. Libertatea de opinie și diversitatea surselor de informare, pe lângă toleranţa, pluralismul, responsabilitatea și respectul pentru drepturile omului, reprezintă valori pe care așteptăm ca mass-media să le împărtășească. Mass-media trebuie să deprindă rolul de catalizator prin animarea valorilor general-morale, mobilizarea acestora întru motivarea societății în confruntarea diferitelor situaţii sociale, politice, economice și culturale.

Pe dimensiunea fizică trebuie să depunem mai multe eforturi. Pe dimensiunea online eforturile sunt și mai puține. Este nevoie de un răspuns concertat, practic, pozitiv, concret pentru a produce diferență. Să identificăm anomaliile în practici și intervenții. Evenimentele degenerează și amenință să afecteze viețile a multor generații de acum încolo. Este nevoie de mai multă transparență, de o mai bună comunicare, identificarea greșelilor și evitarea pierderilor de ordin personal și aceste măsuri trebuie implementate imediiat.

Referinţe:

1. Digital Media and Society: Implications in a Hyperconnected Era [online]. In: *Shaping the Future Implications of Digital Media for Society*. World Economic Forum, 2016. 64 p. Disponibil: http://www3.we-forum.org/docs/WEFUSA_DigitalMediaAndSociety_Report2016.pdf
2. DRAGOMAN, Dragoș. Political transformation in Moldova: How citizens evaluate past and future [online]. In: *Revue d'études comparatives Est-Ouest*, 2015, no.46, pp. 79-109. DOI: 10.4074/S0338 059915001 047. Disponibil: https://www.cairn.info/revue-revue-d-etudes-comparatives-est-ouest1-2015-1-page-79.htm
3. ASKARY, Hussein. *Why politicizing the COVID-19 pandemic is counterproductive?* [online]. Global Times, 2020. [citat 13.09.2020]. Disponibil: https://www.globaltimes.cn /content/1187419.shtml

4. GUEDES BAILEY, Olga. Diasporas in online spaces: practices of self-representation and belonging. In: *Mediating cultural diversity in a globalized public space*. London: Palgrave Macmillan, 2012, pp.21-33. ISBN 9781349345779.
5. VALKENBURG, P.M., JOCHE, P., WALTHER, J.B. *Media Effects: Theory and Research* [online]. In: *Annual Review of Psychology*, 2016, no. 67, pp.315-338. Disponibil: https://www.researchgate.net/publication/28-1554023MediaEffects_Theoryand Research
6. LIPSCHULTZ, J.H. *Social media communication: concepts, practices, data, law and ethics*. New York, London: Routledge, 2015, pp. 159-166. ISBN 9781138776456.